

Nemzeti Társalkodó.

November' 26-dik napján 1851.

Gondolatok az adó' könnyebítéséről.

(Végzet)

10-o) Az oly adósokra, a' kik szép ígérettek mellett kitsallyák hitelezőiktől a' pénzt azután pedig nem hogy megfizetnének, hanem még executioval 's brachiummal-is költetik fárasztják, hurczolják jóltévő hitelezőiket, még pedig a' mint többnyire a' kötelező levelekben írva szokott lenni, háládatosságból.

11-o). Az olyan magyar emberekre, a' kiknél a' hazai nyelv, nem a' nemzeti.

12-o). Az olyan orvosokra, a' kik a' szegény beteget egy pohár káposzta lével, vagy más házi orvassággal meggyógyíthatnák, még-is 5. 6. forintos recepteket írnak. — és az olyan Prokátorokra, kik a' mindenképpen veszendő perben, megnyeréssel biztattyák, és költetik tudatlan peresseiket, vagy olyan perekkel okoznak másoknak, költséget, és fáradságot, mellyeket néhány forintokkal ellehetett volna békélni.

Ha a' fenn irtakra, 's több hasonlókra bizonyos adó tétetnék, abból nevezetes summa gyülne-bé, mivel Erdélynek külömben-

is a' köz jóra kevesset szolgáló, 's e' félékkel bibelődő legalább-is század része inkább időtöltésből, 's maga fitogtatásból, az adót megfizetné mint sem kedves bolondságával felhadgyon, és így ha egy személyre csak egy arany rövódnék-is, mintegy 200000. arannyal a' köz-népnek, kevesednék az adója, sőt még többre-is, mert a' külföldön ülőkre, csalárd adósokra, fertály Nagyságos urakra 10. 20. 50. darab adót-is lehetne tenni. — Ezek az én észre vételeim a' felvett tárgyról, mellyek ha nem vólnának czél-arányosok, kérem a' Társalkodó Urakat, méltóztassanak, a' magok ellenkező vélekedéseiket közleni. A' Hegy allyán. 1851.

Szekelyfi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mencsikoff és Dolgoruky.

A' roppant kiterjedésű orosz birodalom, — melynek hatalma Európában és Ázsiában sok különböző nemzeteket kapcsol össze, — belső állapotjában eleitől fogva, közel állott, az önkényes uralkodáson alapított keleti országokhoz, 's ezen szempontból, inkább is lehetne Ázsiához — — — — —

— — — — — mint Európához számlálni. Egy egészben véve miveletlen, bigottságha merült, és jóbágyi bilincsekbe vert köznép, a' külföldi szokásoknak és nyelvnek hódoló, 's idegent majmoló elpu-

hult fáinságának, nemzetiségénél több be-
 cset tulajdonító nemesség, határtalan — —
 — — — — — országlói hatalom — az
 orosz nép belső életét czimerező főbb voná-
 sok. Mint a' köz ember rabja földes urának,
 ez, szinte oly vakon engedelmeskedik az
autocratornak. Az önkény jelenései azért sü-
 rün váltják-fel egymást ezen nemzet histo-
 riájában — 's Moskauban, 'söt Pétersburg-
 ban is, nem egyszer találjuk-fel a' Konstán-
 czinápoly és Ispahán képét. Számos ugy ne-
 vezett udvari révolucziók vérrel festették a'
 thronust, 's arra, a' legszentebb érzéseket
 fényjért és hataloméért kigunyolót, emel-
 ték. Az uralkodók önkényje azt, kit eszkö-
 zének kívánt használni, a' porból felemelte,
 's viszont oda, mikor tetszett, 's vissza taszi-
 totta. Az atyáknak vétkéért megboszáulva lát-
 juk az ártatlan gyermekekben, 's ezért a' jó-
 szágok erőszakos elfoglalását a' büntető tör-
 vények sorába béiktatva, mely az egyedül
 uralkodó egy szavára kiméltelenül teljese-
 désben vétetik: 's így a' magos pólczra há-
 gás, a' leg méjjebb üreg szomszédságában,
 a' vakító fényü szerencse, példátlan setét in-
 ség határán állva! Valóban — szabad legyen
 ez a' kis eltérés — ha keresztül nézi az em-
 ber, csak ez utolsó században, az orosz nem-
 zetnek historiáját — azon nemzetnek, mely
 Rurik idejétől fogva mostanig, tehát egy
 hosszú ezered alatt annyit nem tett az em-
 beriségért, és annyit nem folyt-bé a' mi-

veltség hajnala derítésére, mint a' kis Weimar, vagy Göttinga egy fél század alatt — 's látja, hogy évkönyvei lapjait mennyi vétek bélyegezi

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —

valóban, ez a' jelenés, nem szivet és lelket emelő, nem megnyugtató a' szabadságért és nemesebb érzésekért verő kebelnek, nem kecsegtető a' historia tanulására! —

Ez óriási birodalomnak, azon különösége is van, hogy sorsát, és egész állapotját, az egymást felváltó fejedelmi kedveltek gyakran vezették. — Ezeknek sorában nevezetes tünemény, mint a' történet változó launéjának 's minden emberi fény bizonytalan voltának példája, herczeg Mencsikoff „*kivel a' sors,*

A' csudálat pontjáig,

Úzte visszás játékaik

Bölcsőjétől sirjáig“

's a' kit csak azért emelt a' szerencse oly magasra, hogy megbuktatásával, az ellenkezőre is hatalmas voltát bizonyítsa. — Egy utszán áruló, közsorsu pástétom sütő inas — ez volt Mencsikoff, — rövid időn, az orosz birodalom leg főbb polczára hág, 's a' Császár teljes bizodalómmal megtisztelt kedveltje leszsz. I. Péter hires ministere Le Fort történetesen találkozik vele, midőn pástétomit kiabálja az utszán, egynehány kérdést teszen elébe, 's feleletiből, ismerő és beható lelke kinézi a' nagy embert, és e' rövid fertály óra elhatározza Mencsikoff sorsát.

LeFort ajánlására, mind feljebb feljebb emelkedve Péter kegyelmébe — herczeggé, fő hadi marsallá, első státus tanácsossá lett, majd minden orosz és külföldi nevezetes vitézi rendek czimjelével megtiszteltetett, 's annyi temérdek jószágot nyert, melyért elmondhadták róla, hogy Rigától Lieflandban, Derbentig Persiában, mindenütt a' maga tulajdon földjén, utazhatott. — Meghalván 1725-b. I. Péter — mivel első feleségétől született és a' papoktól elcsábitott egyetlen egy fiát Eleket, pártosság vétkéért fővétellel büntettette, 's így férfi örökösse nem volt, törvényjé tette azt, hogy minden orosz országló következőjét maga nevezhesse-ki, a' mit hasznára fordított Mencsikoff: és Császára özvegyét I. Katharinát emelé az orosz thronusra — ki, nem kevésbé mint ő, a' sors csudálatos játéka által egy paraszt leánykából, orosz császárné rangjára hágott. I. Katharina két esztendő alatt, még a' thronuson ült, csak nével volt országló — a' valódi hatalmot és minden befolyást Mencsikoff bírta, ki csak egy hijjával volt, még földi nagyságának, — hogy nemzetségét a' császári székbe ültesse. — Erre is elkészíté az utat, és I. Katharina a' Mencsikofftól diktált testamantomában, mostoha unokáját, a' még kis idejü Pétert, a' szerencsétlen Elek fiát, nevezi következőjének, 's azt is rendeli, hogy az ifju császár Mencsikoff leányával eljegyeztesék, 's annak idejében, ezen házasság teljesedésben menyjen. — II. Péter, Május 17-k.

1727-b. tizenkét esztendőös korában, thronusra jut 's a' következő Juniusban Mencsikoff leánya vele nyilván eljegyződik, mi által Mencsikoff hatalma, ki szüntelen vele és körülötte volt, leg főbb pólczra hág. Itt, midőn szinte hihette már azt, hogy a' szerencsét lebilincselte, 's hogy ez is, mint az orosz birodalom, önkényjének hódol, itt, e' szédítő állásban lepte-meg a' véletlen csapás, itt kellett neki azt megtanulni, hogy a' nap alatt egyedül a' változandóság állandó, 's hogy a' régiek nem ok nélkül festék aszszonynak, a' szerencsét. Azon nagyok, kik Mencsikoff tekintetét és hatalmát irigy szemekkel nézték, kiket dolyfös nagyravágyása sokszor érzékenyül megbántott, vesztére öszvesküdtek, 's különösen herczeg Dolgoruky a' fia által, a' hajlékony császárt kinek mindennapi kísérője volt a' vadászatban, 's kedvét megtudta nyerni, észrevehetlenül gyanuval eltölti Mencsikoff ellen, és megbuktatá: ki, egy véletlen menyköcsapás által 1727 szeptemberében, minden hivatalaitól, minden rangjától, minden birtokától megfosztva, hirtelenebbül visszaesik a' semmiségbe, mint onnan ki-emelkedett volt, 's egész háznépével szibériába számkivetésbe hurczoltatik, alig nyerve annyi perczentést, hogy az idő viszontagsági ellen szükséges öltözetről gondoskodhassanak. Dehet é ennél irtózatosabb állapotot képzelni? Azon pont-ról, midőn szinte a' császár ípjává lett, az inség legméjebb örvényjébe bukott, a' kül-

ső fényjel és pompával tündöklő lakást szibéria örök jéggel fedett pusztájával, 's ön kezével épített nyomorult kunyhóval, a' gyémántoktól rogyogó bársony köntöst, ön fáradságával szerzett vadak bőrével, kellett felszerélnie. Hitvesét a' bánat és nyomoruság időnap előtt sirba taszítá, 's minden örömtől megfosztott napjai ezen csapás és a' mind nevedő keserűség által, még setétebb homályba borultak. — A' régi és villám módra eltűnt nagyság gyötrő emlékezete, lelki esméretének furdalása, nyomorultá tett gyermekeinek látása, marczonglák élte minden pillantatjait, míg nem a' halál szenvedéseinek könyörülve, azoknak végét szakasztá. —

Egy fiut és egy leányt hagyott hátra a' szerencsétlen atya. „Ez, — így kiálta-fel gyakran az elkeseredett ifju Mencsikoff, — ez az istentelen Dolguruky mive, ki könnyeinek özönében részegedék öröme. Tudni, hogy ellenségünk összeomlott boldogságunkból gyűlt bövségben és szerencsében uszkal, hogy rólunk lehuzott fényjel tündöklök, míg, mi inséggel és nyomorusággal vesződünk — ez, szerencsétlenségünk teljes teli mértéke! A' gonosztévő leánya a' te vetélkedő társad, kétségen kívül eddig császárné — a' mi parancsoló aszszonyunk — ő maga atyánknak helyén állva, ura sorsunknak! Minő gondolat, kedves hugom — mely kínzó érzés rám nézve! Csak éretted ragaszkodom egyedül az élethez, melynek nálad nélkül régen végét szakasztottam volna. Mi is kötne engem e-

gyébb oly lételhez, melyet inségben kell eljajgatnom, — kinezva hajdoni fényünk és bódogságunk emlékétől, üldöztetve azon gondolattól, hogy szüléink gyilkossán boszszumat nem állhatom — számkivetve olyan tájakra, mely mindenfelől az elhaló természet képét 's a' borzasztó semmivételét ábrázatját tartja előmbé; — és Dolgoruky — óh, ez szívemet öszve szaggatja! —

Igy jajgatott az ifju Mencsikoff; 's a' bánat, véres könnyeket facsartki szemeiből. Testvére, ki a' szemet egészen elfoglaló bájoló szépségével, azt a' valódibb szépséget, a' hódító nyájasságot köté öszve, uely teszi szeretetre méltóvá a' gyengébb nemet — minden módot elő vett, hogy bátyjának éles bánatját, és dühös fájdalmát enyhítse, 's hogy boszszúkivánását csilapítsa, a' miben, ha nem egészen, de egy részint czélt is ért: A' nemesebb, a' szelidebb érzések égi honyjokból az aszszonyi szívbe költöztek, 's onnan mint béke angyalai a' szeretet szárnyain repülnek elő, mikor a' férjfiu keblét ostromló vad indulatok, dühös orkán módjára kitornek, dálni és rontani!

Azonközben, a' Pétersburgi udvartól parancsolat érkezett, mely ezen szerencsétlenek mostoha sorsán könyített: nem bántak velek oly szoros keménységgel mint az előtt, 'söt, a' mi addig tilalom vólt, szabadságot nyertek, kunyhójok körében, egy órányi távolságra járkálni.

Ezen szabadságot arra használták leg-

inkább, hogy a' lakásoktól nem igen távol eső Istenházát szorgalmason meglátogatták, 's a' Mindenható színe előtt leborulva szorongatott sziveknek enyhülést kerestek, a' kimért teréh hordozására felyülről erőt és segítséget nyerni. — Egy alkalmatossággal, az oda vezető uton, nyomorult kunyhó ablakában egy hosszú szakállu, fejét vad állatok bőréből öszvefűzött sapkával fedett öreget pillantnak-meg. Mencsikoff nem ügyelt rá, de hugának úgy tetszett, mintha az öreg intett volna. — Azomban mind ketten megállás nélkül, folytaták utjokat. Visszatérve újra meglátják az öreget, ki nekik, mint tisztán észrevehették, nagy megindulással intett. — A' leány ujságkivánásának ellent nem állhatott, 's mivel bátyja semmi kedvet nem mutatja az öreghez beszóllani, őtet elhagyá, és bément a' kunyhóba. —

Kevés idő múlva, megrémülve és egészen felháborodva tért vissza a' jószívű leány. „Mencsikoff! Mencsikoff! kiálta, hevült szóval, — ha tudnád kivel beszéltem — álmélkodásomból még most sem térhetek magamhoz — hiheted é bátyám — az öreg, ki nekünk intett, az öreg ama' nyomorult kunyhóban — bámulj — az, Dolgoruky!

„Dolgoruky, a' fene vad, mérgesen kiálta Mencsikoff, nyomoruságunk szerzője? — Háh! oda menyek, óda nyargalok, hogy tulajdon kezemmel“ —

Állj-meg bátyám, engedj csak egy pil-

lantást — 's esdeklő nyájas tekintettel karjába csipeszkedék. Igaz, hogy Dolgoruky elenségünk, üldözönk, inségünk szerző oka — de jusson eszedbe, most velünk egyaránt nyomorult, 's mardosó lelkiesmérete furdalásai még nyomorultabbá teszik. Megismért bennünket.“

„Ő is tehát, ugy szenved mint mi — ez enyhít, ez egyetlen egy vigasztalásom. De nem — azt, a' mit atyánk ezer fájdalomtól szaggatott keble érzett, azt, e' gonosztévő nem érezheti, El, hozzá! hogy szívét öszve szaggassam, a' törnél élesebben hasító szemrehányásokkal!“

„Mencsikoff! Hogyan? jó, és szeretettel teljes testvérem beszélhet így? — Nem, Mencsikoff fia, így nem beszélhet — egy érzéketlen szavai ezek — ki, az emberiség szenvedő kinjában gyönyörűségét leli.“

„Hogyan? hát, el felejtéd hugom, e' kegyetlen, üldözött e' sivatag vad helyre, hogy kedves atyánk és anyánk életét ő mérgesíté, 's mind kettőt idő nap előtt sírba taszítá?“

„Nem, azt nem felejtettem-el, mondá az érzékeny leány. Dolgoruky, a' gonosztévő, ki boldogságunkat öszve tiporta, 's mindentől a' mi az életnek becset adhat, megfosztott. De bátyám, e' gonosztévő, maga is most nyomorult, kibeszéllhetlen nyomorult, bóldogtalan! Ah! ha láttad, ha hallottad volna őtet! Boszszuállásod így szánakozással válnék — hajlani nem akaró szíved meg-

induló érzésre olvadna — 's kezed, néki békére nyujtanád!“

„Soha se hugom! nem akarom látni e' szörnyeteget, nem akarom felkölteni dühöségem, mert véres boszszumat tölteném rajta.“

„Nem, nem így, kedves bátyám! Mérsékeld magad, az indulat szavai ezek — egy pillanatnyi felhevülés, ne fojtsa-meg a' szeretet boldogító érzését.“

Igy akará a' szelidérzésü léány; testvére fellázzadt indulatját, csendesíteni — de csak félig ére abban czélt. Nyájas kérésére igéré ugyan Mencsikoff, boszszukivánását zabolán tartani, de Dolgorukyt látni, kezét barátságosan neki békére nyujtani — erre, rá venni teljeséggel nem lehetett. — Library Cluj

Végre megfordult Mencsikoff gyermekeinek sorsa. Az ifjú Császár véletlenül megholt 1730 elején, 's atyjok baráti, kedvező alkalmatosságot lelve, közbeveték magokat az ártatlan gyermekekért — kiknek visszahívását, 's elébbi állapotjukba tételét, meg-is nyerték. Az örvendetes hír csak hamar eljutott szibériába — 's az öröm első részegségében, a' holdog testvérek sietének a' templomba, szivek hálás érzését áldozatul a' Mindenhatónak bémutatni. Viszsa térvén onnan, így szóllitá-meg Mencsikoffot, a' huga:

„Bátyám! lelkünk most hálás és vidám érzésekre van melegülve — az örökké való színétől jövünk — 's keblünk tele atyai jó-sága és kegyessége csudálatos mivével — az ilyen pillanat lecsilapítja a' nemtelen indu-

latokat, felemeli a' lelket — most bátyám! most siessünk a' szerencsétlen Dolgorukyhoz — neki, tiszta szívből jövő részvételt és bocsánatot ajánlani. “

Mencsikoff, akarátja ellen, megborzadt e' gyűlöletes névre. „Többet kívánsz hugom, mint tehetek — így szólla — atyám gyilkosságának nyujcsam-é békére kezemet? “

„Bátyám! keresztyéneknek hívjuk magunkat, a' szeretet vallását követjük — 's ne tudnánk-é megengedni ellenségünknek? “ —

„De gondold-meg, kedvesem! “ —

„Mencsikoff! jó bátyám! — ő szerencsétlen, nyomorult! “

Ellene állhatlan nyájas erővel huzta a' szelid léány, magát vonogató bátyját a' Dolgoruky lakása felé. Egy szűk kunyhóba lépének, melynek belseje, borzasztó inséget festte a' szem elébe. Mencsikoff nem akará testvére karját, melybe csipeszkedék erősen, elbocsátni, 's vissza fordult.

„Nem, így kiálta-fel, nem lehet ötet látnom.“ Dolgoruky ekkor e' bánat rémitő fészkenek egy szegletéből megszóllala, „Ne szaladj, jöjj bé, ifju, — óh lehet-é a' természet ezen sirboltjába gyűlölség érzésével lépni bé? — A' köz nyomoruság nem hozhat-é egymáshoz közelebb? “ —

Mind ketten bé lépének, de Mencsikoffon látszott, hogy erőt kelle magán venni. Komor orczával elfordulva állott az ajtónál; Dolgoruky kezét nyujtá neki, — de ő nem fogadá-el — 's az öreg fojlódott hangon

így szóllítá-meg. „Mencsikoff! nem vagyok többé ellenséged! itt, ez ínség gyászthony-jában elhal a' harag és boszszukivánás. Nézz rám, 's lásd bennem a' legnyomorultabb embert, ez egész roppant sivatag vidékben! Jöjj közelebb — nézzed e' nyomorult szalma ágyon rongyokkal fedett sinlődő léányomat — a' legkisebb enyhítő szer hijjával — küszködve a' halállal — ezt a' léányt, ki a' Császár jegyese volt. — Fiamat ez eleven halál lakhelyébe útazásom alatt elvesztém, — feleségem a' bánat sullya alatt sirba roskadt, — 's mi — sorsát irigyeljük!“ „'S hát az én anyám!“ kiálta Mencsikoff. „Istenem! jól tudom, zokogá Dolgruky — ez, tölti-meg keserűségem poharát! Mencsikoff! érzem, szemrehányásaid igazságosok! De, rémitő ínségem szívedet nem lágyíthatja-é? — Gondold-meg, a' leverő sors csapásaival, a' kínos éhséggel küszködöm — 's haldokló gyermekem látása, kinek egy csepp vizet nyújtani módom nincs, szívembe minden perczentésben ezer éles tört döf. Légy Mencsikoff emberi érzésű — ne tagadd-meg bocsánatodat — ez egyetlenegy vigasztalásom, mely ösve marczonglott szívem enyhítheti. Ha atya lennél Mencsikoff — óh akkor talám tudnád borzaszító állapotom' képzelni! Nézz ide, Mencsikoff! egykor herczegné, kiről egy császári udvar fényje vakítólag sugárzott, és most — óh, leírhatatlan ínség!“ — —

Többet nem szóllhata. Könnyekre olvadva, zokogva és a' bánattól leverve, hal-

dokló leányára borult. Mencsikoff hugára pillanta — 's egy nagy köny, — az emberi érzés adója, — gördüleki fényes szeméből. „Dolgoruky! így kiálta-fel, megindult hangon — szerencsétlen atya, megbocsátok néked! — Lásd, gyűlölséggel tele szível jövék ide — inséged látása, ezen könnyek megráztak — 's szivemből, a' harag és boszszu kívánás el-tüntek. Mencsikoff együtt sir azzal, ki bódogságát letiporta volt. „Micsoda penna tudná, e' jelenést leírni? micsoda szív érezni, ha csak minden földi indulatoktól megtisztulva nincs? — Mencsikoff huga — bátyja karjai közé repüle, 's forró érzéssel szívéhez szorítá! „Óh! kedves Mencsikoffom! újra birhatom testvéremet — atyámnak méltó fiát, ki érde-
mes az új kegyelemre! —

Az örömtől lelkesedett leánynak ezen szavai bódultságából felrázták Dolgoruky. „Micsoda kegyelemre? kérdé bámulva.

„Dolgoruky! légyen minden tudtadra, szabadok vagyunk, visszahiva Petersburgba, 's birtokában újra hajdoni rangunknak és javainknak.“

„Óh! nemes szivü leány! vissza adod nyugalmasomat. — Mit mondok? nyugalmasomat? — nem, e' szó, boldogságomat ujjra teremti! Vége tehát inségteknek, valóban vége? Óh! útazzatok békével és minden gyűlölséget levetkezve!“ —

„Béke és bocsánat még egyszer Dolgoruky! kiálta Mencsikoff, e' pillantat minden gyűlölséget kiírt keblemből — a' szeretet nyilt

karjaival ölelek. Ellensége keblére rohana, 's forró könnyekkel áztaták egymás orcáját.

„Ne felejtse el ártatlan gyermekemet, ha Petersburgba érsz — enyhítsed sorsát — nékem semmire sincs szükségem — csak sirra, mely öszve roncsolt testemnek pihenést adjon! Mencsikoff, és derék huga bizonyossá tevék a' szerencsétlen öreget, jól emlékezések felől, forró részvételt ígértek, sőt merték az uj császárné kegyelme reménységével is biztatni.

„Fogadd-el, bánattól sujtolt atya! így szóllítá-meg végre, a' nemes szivü léány, addig-is, míg részvételünk hathatósabb jeleit adhatjuk — azt, a' mit most éretted tenni, hatalmunkban van. Légy birtokosa lakásunknak, mely e' kunyhónál sokkal több könnyebséget, fog adni, és minden szükséges eszközzel felkészítve, 's élelemmel rakva vár tégedet.“ Dolgoruky nem bírván magával, 's szive érzésének kiöntésére a' jó lelkü testvérek előtt erőtlen, néma megindulással nyujtá nekik kezét, kik, azt könnyekkel áztatva, szoriták keblekhez.

„Kedves hugom, mentekben így szólla testvérehez Mencsikoff, mely forrón köszönöni néked hogy elhoztál Dolgorukyhoz! Érzem, hogy főbb öröm, lelkesebb gyönyörűség nincs mint ellenségeinknek megbocsátni, 's őket béke érzésével szorítani szivünkhez!“

A' legtisztább megelégedéssel, melynek csak a' valódi nemes érzés, 's a' minden mocsoktól ment öntudás, a' forrása, — tért

viszsa kézen fogva lakásába, a' két testvér, hogy a' Petersburgba utazáshoz szükséges készüléteket megtegyék: Dolgoruky forró könnyei és áldása kísérték őket a' megérdemlett szerencse karjai közzé — 's ki írhatja-le boldogságok érzését, midőn rövid időre Dolgoruky és léányát a' császári fővárosba karjaik közzé szoríták, annak tudásával, hogy ez, az ő mivek?!

*Szilgyi Ferencz,
Professor.*

Segurnek egy néhány gondolatjai.

Péter Czár. Ez az ujj Prometheus, a' civilisatio' napnyugoton ragyogó napjának meg gyújtván fáklyáját, birodalmának vastag setéttségét jóltévő világával megritkította — és az örökösnek tetsző fagyat felolvasztván — mindenütt ujj életet ébresztett-fel. — Ez a' nagy ember hintette-el az orosz birodalomban a' civilisationak, és nagyságnak minden magvait. Második Katalin azokat öntözgette, hogy magoss plántákká nőjjenek.

Richelieu. Született ez a' ritka ember 1585-ben — sept. 5-dikén meghalt 1642-ben. XIII-dik Lajosnak mindene vala. Erről Segur ezt mondja: „az ő szerentséje csak trónus — ditsősége csak virtus hijjával volt.“ I-ső Péter meglátván sir követ így szóllott: ha ez ma feltámadna, birodalmam egyik felét adnám nékie, hogy megtaníttson a' másikon jól uralkodni. —